

Brüssel, 22.3.2017
SWD(2017) 115 final

KOMISJONI TALITUSTE TÖÖDOKUMENT
MÕJUHINNANGU KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE

Lisatud dokumendile:

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV,
mille eesmärk on anda liikmesriikide konkurentsiasutustele volitused
konkurentsieeskirjade täitmise tagamise tõhustamiseks ja tagada siseturu nõuetekohane
toimimine

{ COM(2017) 142 final }
{ SWD(2017) 114 final }
{ SWD(2017) 116 final }

KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE

Mõjuhinna konkurentsi edendamise kohta ELi ettevõtjate ja tarbijate hüvanguks. ELi konkurentsiõiguse kohaldamise parandamine liikmesriikide konkurentsiasutuste poolt.

A. Vajadus meetmete järele

Milline on probleem ja miks on tegemist ELi tasandi probleemiga?

ELi konkurentsieeskirjade detsentraliseeritud rakendamise süsteem kehtestati 2004. aastal määrusega (EÜ) nr 1/2003. Selle eesmärgiks oli tagada tulemuslikum rakendamine, andes liikmesriikide konkurentsiasutustele võimaluse olla täitevasutused koos Euroopa Komisjoniga. Ehkki liikmesriikide konkurentsiasutused on oluliselt tõhustanud ELi konkurentsieeskirjade rakendamist viimase kümne aasta jooksul, saaksid nad siiski rohkem ära teha. Igal aastal saadakse 181–320 miljardit eurot kahju kartellide tõttu, mille olemasolu jääb avastamata ning mis tavaliselt tõstavad hindu 17–30 %. Viimased uuringud ja töö Euroopa poolaasta raames näitavad, et paljud sektorid kannatavad endiselt vähese konkurentsi tõttu Euroopas. On olemas selge seos turgudel konkurentsi tagamise ning liikmesriikide konkurentsiasutuste rolli ja suutlikkuse vahel tegutseda tõhusalt ning täielikult rakendada ELi konkurentsieeskirju.

Liikmesriikide suutlikkust toimida tõhusama täitevasutusena ning määrusega (EÜ) nr 1/2003 kehtestatud detsentraliseeritud süsteemi toimimist mõjutab neli peamist probleemi:

1. tõhusate konkurentsi tagamise vahendite puudumine
2. volituste puudumine hoiatavate trahvide määramiseks
3. leebusprogrammide erinevused Euroopas pärsivad ettevõtjate huvi kõik ausalt üles tunnistada
4. õiguslike tagatiste puudumine, et liikmesriikide konkurentsiasutused võivad tegutseda sõltumatult ELi konkurentsieeskirjade rakendamisel ja neil on oma ülesannete täitmiseks vajalikud ressursid.

Kui liikmesriikide konkurentsiasutused ei saa oma potentsiaali täielikult realiseerida, nõrgendab see ühtse turu üht peamist aspekti: tagada, et konkurentsi siseturul ei kahjustata. Ebatõhus rakendamine liikmesriikide konkurentsiasutuste poolt tähendab, et tõhusalt toimivad turud ei ole tagatud. Ettevõtjad ei saa ausalt ja endale jõukohaselt konkureerida ning seisavad silmitsi turule tulemise takistustega. Tarbijad jäävad ilma konkurentsieeskirjade täitmisest saadavast kasust: madalamatest hindadest, paremast kvaliteedist, suuremast valikust ja tootearendusest.

Mis tuleks saavutada?

Võimaldades liikmesriikide konkurentsiasutustel olla tõhusamad täitevasutused, viiakse ellu määrusega (EÜ) nr 1/2003 kehtestatud detsentraliseeritud rakendamissüsteemi täielik potentsiaal. See aitaks suurendada ELi konkurentsieeskirjade täitmise tagamist liikmesriikide konkurentsiasutuste poolt ning tõhustaks turgude toimimist Euroopas (üldeesmärk). Selleks tuleb saavutada järgmised erieesmärgid:

1. tagada, et liikmesriikide konkurentsiasutustel on tõhusad uurimis- ja otsustusvahendid;
2. tagada, et saab kehtestada hoiatavaid trahve;
3. tagada, et kõigil liikmesriikide konkurentsiasutustel on hästi kavandatud leebusprogrammid, mis võimaldavad taotleda leebemat kohtlemist mitmes jurisdiktsioonis; ning
4. tagada, et liikmesriikide konkurentsiasutustel on piisavad ressursid ja nad saavad rakendada ELi konkurentsieeskirju sõltumatult.

Milline on ELi tasandil meetmete lisaväärtus (subsidiarsus)?

EL peaks võtma meetmeid, et lahendada probleeme seoses sellega, et liikmesriikide konkurentsiasutused kohaldavad ELi eeskirju, millel on piiriülene mõõde. Ühe liikmesriigi konkurentsiasutuse rakendusmeetmed võivad mõjutada konkurentsi, ettevõtjaid ja tarbijaid teises liikmesriigis, nt üleriigiline kartell tavaliselt välistab konkurendid teistest liikmesriikidest. Kui liikmesriikide konkurentsiasutustel ei ole vajalikke rakendusvahendeid (nt ressursside vähesus), võib sellel olla otsene negatiivne mõju ettevõtjatele ja tarbijatele mitte ainult konkurentsiasutuse asukohaliikmesriigis, vaid ka teistes liikmesriikides, samuti võib see mõjutada konkurentsiasutuste suudet teha koostööd kogu Euroopas. Liikmesriik Y ei saa tegeleda vahendite puudumisega liikmesriigis X, mistõttu saab seda probleemi lahendada üksnes ELi tasandil võetavate meetmetega.

B. Lahendused

Millised on erinevad võimalused eesmärkide saavutamiseks? Kas on olemas eelistatud valikuvariant? Kui ei, siis miks?

Variant 1: ELi tasemel meetmeid ei võeta (lähtestsenaarium)

Variant 2: võetakse ainult pehmed meetmed

<p>Variant 3: võetakse ELi seadusandlik meede, millega tagatakse liikmesriikide konkurentsiasutustele minimaalseid vahendid ja meetmed olemaks tõhusad täitevasutused, ning mida täiendatakse vajaduse korral nii pehmete meetmete kui ka üksikasjalike eeskirjadega.</p> <p>Variant 4: ELi seadusandlik meede, millega antaks liikmesriikide konkurentsiasutustele üksikasjalikud ja ühtsed vahendid</p> <p>Eelistatud on 3. variant.</p>
<p>Millised on erinevate sidusrühmade seisukohad? Kes millist varianti toetab?</p> <p>Kõik sidusrühmade kategooriad (sealhulgas ettevõtjad ja ametiliidud, õigusbürood, tarbijaorganisatsioonid ja avalik-õiguslikud asutused) leiavad, et tuleks võtta meetmeid liikmesriikide konkurentsiasutuste mõjuvõimu suurendamiseks, et neist saaks tõhusamad täitevasutused. Seda kinnitas ka 12. veebruaril 2016 lõppenud avalik arutelu ja kohtumised sidusrühmadega.</p>
<p>Millised on eelistatud poliitikavariandi (kui see on olemas, vastasel juhul peamiste poliitikavariantide) eelised?</p> <p>Liikmesriikide konkurentsiasutuste mõjuvõimu suurendamine, andes neile minimaalsed vahendid, et neist saaks tõhusamad täitevasutused, tooks kaasa ELi konkurentsieeskirjade tõhusa rakendamise ja konkurentsikultuuri leviku kogu Euroopas. Selle tulemusena on Euroopas üha enam avatud ja konkurentsivõimelisi turge, kus ettevõtjad konkureerivad ausamalt oma saavutustele tuginedes, mis võimaldab neil luua jõukust ja töökohti ning olla atraktiivsemad ka investoritele. Suurem konkurents suurendab tootlikkust, mis on oluline majanduskasvu soodustav tegur. Tõhusam konkurentsieeskirjade rakendamine kaitseb tarbijaid selliste äritavade vastu, mille tulemusel hoitakse kaupade ja teenuste hinnad kunstlikult kõrged, ja võimaldab neile laiemat uuenduslike kaupade ja teenuste valikut taskukohase hinnaga. Ühised uurimisel ja karistamisel kehtivad miinimumstandardid vähendaks uurimistulemuste erinevust ning muudaks ELi konkurentsieeskirjade kohaldamise liikmesriikide konkurentsiasutuste poolt paremini prognoositavaks. ELi konkurentsiasutused saaksid omavahel tihedamat koostööd teha. Tõenäoliselt väheneksid ettevõtjate erinevate õigusraamistikega kohanemise kulud, mis on seotud piiriülese tegevusega. Kõnealust varianti toetas enamik sidusrühmi. Eelistatud poliitikavariandi hindamine näitas, et nii kvalitatiivselt kui ka kvantitatiivselt (näiteks positiivne mõju kogutootlikkusele, mis on SKP põhikomponent) on kasu tunduvalt suurem kui rakenduskulu.</p>
<p>Millised on eelistatud poliitikavariandi (kui see on olemas, vastasel juhul peamiste poliitikavariantide) kulud?</p> <p>Eelistatud variant tooks liikmesriikide haldusasutuste jaoks kaasa mõningad kulud, mis koosnevad peamiselt seadusandliku algatuse rakendamise kuludest, koolitus- ja muudatustega tutvumise kuludest ning võimalik, et ka vähese töötajate arvu suurenemise mõnede liikmesriikide konkurentsiasutustes. Ettevõtjad seisaksid silmitsi mõningate algsete kohanemiskuludega, mis seisnevad uute eeskirjadega tutvumises (see varieerub sõltuvalt liikmesriigist, kus nad tegutsevad). Tõenäoliselt väheneksid piiriüleselt tegutsevate ettevõtjate erinevate õigusraamistikega kohanemise kulud, mistõttu tugevneks ühtne turg.</p>
<p>Milline on mõju VKEdele ja konkurentsivõimele?</p> <p>Konkurentsieeskirjade täitmise tõhusam tagamine toob kaasa avatumad ja konkurentsile rajatud turud, kus kõik ettevõtjad, sealhulgas VKEd ja idufirmad, saavad konkureerida õiglaselt oma saavutustele tuginedes ja kasvada kogu ühtsel turul.</p>
<p>Kas on ette näha märkimisväärt mõju riigieelarvetele ja ametiasutustele?</p> <p>Liikmesriikide konkurentsiasutustel on juba olemas põhiraamistik ELi konkurentsieeskirjade rakendamiseks, kuid nad seisavad silmitsi teatavate puuduste ja piirangutega. Rakenduskulud sõltuvad sellest, mil määral on juba olemas eeskirjad, mille abil riiklikud konkurentsiasutused saaksid olla tõhusad täitevasutused. Kulud tekivad ka nendele liikmesriikidele, kelle konkurentsiasutustel ei ole piisavalt vahendeid oma ülesannete täitmiseks.</p>
<p>Kas on oodata muud olulist mõju?</p> <p>Liikmesriikide konkurentsiasutustele antakse tõhusamad volitused ainult selles ulatuses, mis on vajalik ja proportsionaalne ning millega tagatakse põhiõiguste austamine.</p>
<p>Proportsionaalsus</p> <p>Ettepanekuga kehtestatakse miinimumstandardid, mis võimaldavad liikmesriikide konkurentsiasutustel tõhusalt jõustada ELi konkurentsieeskirju, ning tagatakse tasakaal üldiste ja konkreetsete eesmärkide vahel, sekkumata samas liigselt riikide tavadesse. Liikmesriigid võivad kehtestada kõrgemad standardid ja</p>

kohandada eeskirju oma riiklike eripäradega.

D. Järeelmeetmed

Millal poliitika läbi vaadatakse?

Uut ELi õigusakti jälgitakse ja hinnatakse selle siseriiklikus õiguses rakendamise ajal. 5 aastat pärast selle rakendamist siseriiklikus õiguses viiakse läbi järelhindamine, et hinnata, kas eesmärgid on täidetud.